

Nr 323

Av fru Sjövall m. fl., om inrättande vid karolinska institutet av en personlig professur för laboratorn C.-G. Hedén.

(Lika lydande med motion nr 257 i Första kammaren)

Biotekniken har under det senaste decenniet tillvunnit sig ständigt ökande uppmärksamhet på grund av de viktiga tillämpningar som den möjliggjort inom olika verksamhetsområden. Denna utveckling, som i hög grad bygger på forskningens framsteg, har sin stora betydelse för medicinen, för industriell produktion av läkemedel och av livsmedel samt för tillverkning även inom annan kemisk industri. Slutligen är den av största betydelse för beredskapen mot infektionssjukdomar vid krig och krigsfara, bl. a. med hänsyn till det då föreliggande behovet av effektivt skydd mot mikrobiologiska stridsmedel. Det rör sig alltså här om ett gränsland mellan olika fackområden, där en konstellation av medicinsk utbildning, allmänbiologisk inriktning, idérikedom och teknisk fallenhet kan ge ett utomordentligt utbyte, ett förhållande som utmärkt väl illustreras av de insatser som gjorts av laborator Carl-Göran Hedén vid karolinska institutet.

Mot denna bakgrund och med tanke på bioteknikens värde inte blott för nu existerande industri utan speciellt för den industriella utvecklingen inom länder där man måste satsa på råvarornas bearbetning till allt högre förädlingsgrad begärde statens tekniska forskningsråd den 26 juni 1961 att en personlig professur i ämnet bioteknik skulle inrättas vid karolinska institutet för laborator Hedén. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna tillstyrkte bifall åt förslaget, och statens medicinska forskningsråd instämde livligt, sedan det hört utredningsmannen för den försvarsmedicinska forskningen, professor Rexed. Professor Rexed har senare i skrivelse till rektorsämbetet vid karolinska institutet i januari 1962 yttrat: »Enligt mitt bedömmande kvarstår behovet av en snabb förstärkning av det medicinska skyddet mot mikrobiologisk krigföring i högsta angelägenhetsgrad.» Professor Rexed tillstyrker därför inrättandet av personlig professur för laborator Hedén. Han har i tidigare skrivelse påpekat att laborator Hedén varit en av de mest verksamma initiativtagarna till bildandet av en forskningsorganisation, som skulle sörja för att vårt land kan motse utvecklingen på detta område med tillräckliga resurser. Även farmaceututbildningskommit-

tén erbjöds tillfälle att yttra sig över förslaget och fann att det förelåg ett starkt behov av den föreslagna professuren.

Karolinska institutet har i sina petita för budgetåret 1962/63 likaledes gjort en framställning om en personlig professur till laborator Hedén. I denna framhöll man att den medicinska mikrobiologien i hög grad berikats genom kontakten med ingenjörsvetenskapen och att studiet av processplanering, apparatkonstruktion och regleringsteknik är avgörande för möjligheten att inom snäva toleranser åstadkomma de definierande betingelser som numera ofta krävas inom bakteriologien och virologien. Tidigare kunde gängse teknologi direkt tillämpas, men efter hand har fordringarna på ökade kunskaper om den levande cellens förhållande i artificiella miljöer gjort sig allt starkare gällande, vilket utgjort en pådrivande faktor i uppkomsten av en ny specialitet, den bakteriologiska biotekniken, där tonvikten nu måste anses ligga på det biologiska planet. Ämnet definieras nu som läran om etablerandet och vidmakthållandet av artificiella miljöer i vilka levande celler och labila biologiska produkter konserveras, selektivt förstöras eller modifieras i önskad riktning.

Vid sin behandling av nyssnämnda framställningar fann kanslern för rikets universitet att den aktuella professuren vore avhängig av den fortsatta behandlingen av en pågående utredning rörande vissa omedelbara åtgärder för upprustning av den försvarsmedicinska forskningen i landet. Förslag i ärendet väntades dröja några månader, varför kanslern ansåg sig sakna anledning att i sitt yttrande över karolinska institutets petita ingå på frågan om inrättandet av den begärda professuren. Denna upptogs därför icke heller i årets statsverksproposition.

Undertecknade ha erfarit att det nu föreligger en överhängande risk för att laborator Hedén i det uppkomna läget söker sig till en administrativ befattning, där hans särpräglade forskarbegåvning ej längre kan nyttiggöras. Detta skulle bli till stort men för staten såväl ur undervisnings- som forskningssynpunkt. Drygt ett 10-tal akademiker åtnjuter exempelvis för närvarande bioteknisk forskningsundervisning hos laborator Hedén, nämligen tre med medicinska, tre med filosofiska och fyra med tekniska examina, och det måste anses vara synnerligen angeläget att denna utbildning över fakultets- och nationsgränser kan fortgå ostörd. Två av de nyssnämnda forskarna äro amerikaner, två danskar och en islänning. Även laborator Hedéns fortsatta vetenskapliga aktivitet, framför allt då inom den försvarsmikrobiologiska sektorn, bör säkerställas på ett sådant sätt att man ej behöver befara längre eller kortare avbrott.

Det torde kunna ifrågasättas om icke den aktuella tjänstens vitsordade betydelse för den medicinska och tekniska forskningen och för näringslivet ger tillräckliga skäl för dess inrättande. Då dess försvarsmedicinska betydelse dessutom helt nyligen ännu en gång poängterats genom att utredningsmannen för den försvarsmedicinska forskningen skriftligen meddelat

karolinska institutet att han, mot bakgrund av att angelägenheten ur landets synpunkt icke minskat, kommer att i sitt betänkande vidhålla tidigare väckt förslag om en personlig professur i bioteknik åt laborator Hedén, borde varje tvekan vara undanröjd. Det förtjänar påpekas att flertalet, av frågan direkt berörda instanser, som kunna väntas få den försvarsmedicinska forskningsutredningen på remiss, redan deklarerat sin positiva inställning med avseende på en personlig professur åt laborator Hedén. Lokaler för denne stå redan till förfogande, och biträdespersonal och driftanslag utgå tills vidare från statens medicinska forskningsråd.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställles,

att riksdagen måtte besluta att en personlig professur i bioteknik inrättas vid karolinska mediko-kirurgiska institutet för laborator C.-G. Hedén från och med den 1 juli 1962.

Stockholm den 25 januari 1962

Elisabet Sjövall

C. G. Regnéll

Harry Wahrendorff

S. Gustafson
i Göteborg